

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni; za četrť leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon šte. 216.

V Ljubljani, 10. septembra 1907.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Naši prizivi v registracijskih in drugih zadevah. Ali so mlekarke zadruge dolžne prijaviti svoje mlekarstvo podjetje kot obrt? Mihael Vošnjak. Srbsko zadružništvo v naši državi. Deželna hipotečna banka na Kranjskem. Razlastitev Poljakov na Pruskem in delovanje pruske naseljevalne komisije. K povzdigi sadjarstva na Kranjskem. Gospodarske drobtine. Kronika Zadružne zveze. Vprašanja in odgovori. Zadružni pregled. Književnost. Razpis natječaja. Inserati.

Naši prizivi v registracijskih in drugih zadevah.

Pisali smo že svoj čas, da se od strani raznih sodišč mnogim našim zadrugam provzročujejo mnogokrat popolnoma nepotrebne sitnosti in nepotrebni stroški v zadevah registriranja bodisi novih pravil ali sprememb pravil. Med raznimi sodišči prednjači v tem oziru skoraj gotovo c. kr. deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani. Tudi z drugimi bodisi političnimi ali obrtnimi in davčnimi uradi imajo naše zadruge mnogokrat posla, vsled kojega je večkrat potrebno predložiti raznovrstne prizive. Nas veseli, da se večina zadrug v takih slučajih zaupno obrača do nas in vpraša Zadružno zvezo za svet. Pri nas se dajo posamezne zadeve bolj natančno in primerno zasledovati, tako da se prizivi dajo lažje sestavljati, ker vemo, kam in kako se je treba pritožiti. Zato vabimo še enkrat tudi na tem mestu vse naše zadruge, ki bi imele potrebo pritožiti se proti kakemu nalogu, kateresibodi oblasti, da se v takih slučajih vedno z zaupanjem obrnejo do Zadružne zveze, ki bo vselej storila vse, kar ji bo mogoče.

Sklenili smo otvoriti v našem listu nov predal, ki bo odločen samo za rešitve prizivov, katere smo morali vložiti za razne naše zadruge. Prinašali bomo stvarino brez ozira na čas, v katerem se je pripetila, samo da bo imela splošno važnost in da bo dokazala, kako po nepotrebem nadlegujejo mnogokrat razne oblasti naše zadruge.

I.

Na temelju pravil z dne 15. julija t. l. se je ustanovila „Obrtno-kreditna zadruga v Ljubljani, registrirana zadruga z neomejeno zavezo“.

§ 2. pravil te zadruga se glasi:

„Zadruga ima namen organizirati obrtni kredit in pospeševati koristi svojih udov s tem, da

a) posameznim obrtnikom preskrbi cen osebni, blagovni in inkaso-kredit, sprejema od njih in nečlanov hranilne vloge in vloge v tekočem računu, oskrbi informacije, opomine in inkase ter nudi izdatno brezplačno pravno varstvo.

b) zadrugam osnuje surovinska skladišča, prodajnice, skupne delavnice s strojnim obratom in zavode za oddajo delavne sile, ustanavlja nadalje bolniške, starostne in invaliditetne blagajnice, nudi zadrugam izposojila v svrhu ustanovitve omenjenih osnov, konečno s tem, da goji izvoz in uvoz.“

C. k. deželna kot trgovska sodnija v Ljubljani, oddelek III. je s sklepom z dne 19. julija t. l., šte. 590/7 zavrnila prošnjo za vpis zadruga v zadružni register s sledečo motivacijo:

„Po § 1. zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70 je namen zadrugam, pospeševati s skupnim obratovanjem ali pa z dajanjem kredita gospodarstvo svojih članov. V § 2. a) predlaganih pravil pa se določa v obče, da zadruga preskrbuje cen osebni kredit i. t. d. „posameznim obrtnikom“, ne da bi se določilo, da morajo ti posamezni obrtniki biti člani zadruga. Po tem takem bi se torej smelo pospeševati tudi gospodarstvo nečlanov.

Dalje je v § 2. točka b) določeno, da se „zadrugam“ snuje surovinska skladišča i. t. d. in njim daje tudi izposojila. Ne da se iz tega besedila povzeti, katere zadruge so to, zlasti ne, če morajo biti članice „Obrtno-kreditne zadruga“. Ako se omenjeno dejanje ne omeji samo na zadruge članice, potem bi se tudi tu protizakonito ne pospeševalo gospodarstvo zgolj članov.

Iz teh razlogov je torej zavrniti predlog za vpis.“

Ustanovilelji zadruga so se na to obrnili do Zadruga zveze, ki jim je sestavila sicer prav lahek priziv na c. k. deželno nadsodišče v Gradcu, ker se sodišče v Ljubljani ni niti toliko potrudilo, da bi prečitalo prvi sestavek v izpodbijanem § 2. Deželno nadsodišče je prizivu ugodilo in naložilo trgovskemu sodišču v Ljubljani, naj izvrši vpis zadruga v zadruga register. Utemeljitev tega sklepa nadsodišča se glasi v listini o. št. R. II. 117/7 tako-le:

„Besedilo zadruga pogodbe, na podlagi katere se zahteva vpis v zadruga register, ne opravičuje domnevek, da prekorači delokrog podjetja v § 1. zakona z dne 9. aprila 1873 določene meje. Besede „svojih udov“ se nanašajo brezdvomno toliko na organizacijo obrtnega kredita kolikor tudi na pospeševanje interesov, tako da je treba smatrati izbrano stilizacijo le kot okrajšavo stavka: zadruga ima namen organizirati obrtni kredit svojih udov in pospeševati koristi svojih udov i. t. d.

Če pa pod lit. a in b cit. § govori o posameznih obrtnih oblastev in zadruga, potem so, ako se spravimo v zvezo odstavki lit. a in b z v uvodu navedenimi besedami tega § 2. („s tem, da:“), vzeti v ozir edino le taki obrtniki in zadruga, ki so postali člani zadruga, ki se ima na novo vpisati.

Da more biti zadruga član druge zadruga, je neizpodbitno in ni tudi izključeno po § 4. zadruga pogodbe zadruga, katero se ima vpisati, ker govori ta § o osebah v splošnem, ne pa samo o fizičnih osebah.

Izpodbiti sklep se je moral vsled tega dvigniti in se je moralo c. k. deželnemu sodišču v Ljubljani naložiti, da sklepa zopet o prošnji za vpis in so se morali pri tem spregledati v navedenem sklepu navedeni razlogi za odklonitev.

Ta sklep je stranki intimirati tudi v slovenskem jeziku.

C. k. deželno nadsodišče, ferialni senat, Gradec, dne 14. avgusta 1907. Walter, m. p.“

Ali so mlekarke zadruga dolžne prijaviti svoje mlekarstvo kot obrt?

Ker je to vprašanje precejšnje važnosti za naše mlekarke zadruga in ker se v zadnjem času ponavljajo poskusi od strani raznih okrajnih glavarstev, da bi pritegnili mlekarke zadruga pod predpise obrtnega zakona, smatramo kot potrebno, da objavljamo sledeči slučaj iz našega zadruga zadruga.

C. kr. okrajno glavarstvo v L. je pred kratkim časom pozvalo neko mlekarstvo zadruga, našo članico, naj prijavi svojo „obrt trgovine z mlečnimi izdelki“, katero ima vsled tega, ker prodaja svoje mlečne iz-

delke drugim osebam, nego le edino udom zadruga. Istočasno je zahtevalo glavarstvo od zadruga, naj vložijo prošnjo za odobritev obrtvališča in nabirališča zadruga in naj v to svrhu priloži prošnji tri enake in od strokovnjaka (izvedenega zidarskega mojstra) narejene načrte obrtvališča in nabirališča in po eden položajni načrt glede omenjenih hiš sto metrov na okoli, na kar se bo ob priliki izvršil komisijski ogled.

Dotični mlekarstvo zadruga je Zadruga zveza, do katere se je obrnila za svet, poučila, naj ta poziv odkloni, z ozirom na to, da za mlekarke zadruga v smislu člana V. cesarskega patenta z dne 20. decembra 1859., drž. zak. št. 227, ne veljajo predpisi obrtnega reda, ker se glasom tega člana obrtni red ne vporablja „pri kmetijskem in gozdarskem proizvajanju in pri njegovih postranskih obrtih, v kolikor je njih glavni predmet le predelava lastnih izdelkov“.

Že večkrat se je skušalo mlekarke zadruga podvreči, kakor rečeno, predpisom obrtnega reda, toda vedno zaman. Tako nam je n. pr. znan sledeči slučaj neke mlekarne na Nižjeavstrijskem. Pristojno c. kr. okrajno glavarstvo je kot obrtna oblast naložilo načelniku neke kmetijske zadruga, ki se je tudi bavila z mlekarstvom obratom, denarno globo, ker ni bil prijavil mlekarstvo obrat kot obrt v smislu § 11 in 132 a obrtnega reda. Na prošnjo dotičnega načelnika je napravil inšpektorat za kmetijsko zadruga zadruga na Dunaju priziv, ki ga je nižjeavstrijsko namestništvo tudi ugodno rešilo, češ, da je mlekarstvo obrat le postranski obrat, ki v smislu prej navedenega člana V. ne spada pod predpise obrtnega reda. Nižjeavstrijsko namestništvo je tedaj v tem smislu tudi poučilo vse podrejene obrtne oblasti. Naše mlekarke zadruga naj se zoperstavijo vedno takim zahtevam c. kr. okrajnih glavarstev.

Mihael Vošnjak.

Dne 18. t. m. slavi Mihael Vošnjak svojo sedemdesetletnico. Narodil se je Vošnjak dne 18. septembra 1837. l. v Šoštanju na Štajerskem, kjer se je najprej šolal, odtod pa nadaljeval svoje študije v Celju, Gradcu in na Dunaju. Posvetil se je tehniki in služboval najprej v železničarstvu, l. 1879. pa je vsled bolezni zapustil železniško službo in se preselil kot inženjer v Celje, kjer je že l. 1881. ustanovil Celjsko posojilnico, l. 1883. pa Zvezo slovenskih posojilnic.

Mihael Vošnjak je v našem narodnem gospodarstvu markantna osebnost. Za slovensko zadruga zadruga je bil to, kar je bil Nemcem Schulze-Delitsch, ki mu je bil v vsem svojem delovanju vzor in zgled. Vošnjak nam je vpeljal zadruga zadruga in mu dal podlago, na kateri se je tekom časa razvilo do one stopinje, ki je danes za naš mali narod naravnost impozantno. Njegovo glavno delo je bilo v tem, da je zadrugam

nudil primerna pravila, zbral jih že l. 1883. v združno zvezo in že zgodaj vpeljal pri njih neobli-
gatno revizijo. V družbi s svojim prijateljem, nemškim
poslancem Wrabetzom, načelnikom Splošne zveze nem-
ških pridobitnih in gospodarskih zadrug (Schulze-
Delitschevega ustroja) je že okrog l. 1890. vložil v
državnem zboru predlog za vpeljavo zakona o obli-
gatni reviziji, ki je bil vendarle sprejet in potrjen
junija meseca l. 1903.

Zasluge, ki jih ima Vošnjak za slovensko za-
družništvo, so velike. Zato se nikakor ne vpiramo
onim, ki ga hočejo imenovati „očeta“ slovenskega
zadružništva. Toda kot nepristranski zgodovinarji slo-
venskega zadružništva moramo pibiti, da so toliko
Mihael Vošnjak, kakor tudi zadružništvo, ki ga je
poklical v življenje tekom let spremenili svoje prvotno
naziranje in prvotno stališče v združno-organizacijskem
zmislu.

Vošnjak je bil popolnoma pristaš Schulze-Delitsch-
evih nazorov. V to ga je še bolj utrjeval vpliv,
ki ga je izvršil nanj njegov prijatelj, že imenovani
načelnik Schulze-Delitschevega zadružništva v Avstriji,
Wrabetz. Načela tega zadružništva so ga spemila
vse življenje, tako da se jih nikakor ne more otresti
popolnoma niti danes ne, ko vendar njegovo zadruž-
ništvo uvažuje tudi že načela Raiffeisena samega.
Sicer se je tedaj, ko je Vošnjak začel širiti med Slo-
venci zadružništvo, Raiffeisensko gibanje še le pro-
učevalo, ali ga sploh kaže presaditi na avstrijska tla
ali ne. Nazori so bili glede tega zelo različni, tako
da se je vnel še precejšen boj. Proti temu, da bi se
raiffeisenske posojilnice začele snovati tudi v Avstriji
so bili v prvi vrsti vsi pristaši Schulze-Delitscha. Se-
veda je bila tudi Schulze-Delitscheva zveza na Du-
naju, ki je, sledeč zgledu nemškega zadružništva tega
ustroja v boju proti raiffeizenstvu, sklenila že l. 1876.
na zborovanju v Pragi: „1. Vpeljava raiffeisenskih
posojilnic v Avstriji se mora v interesu kmečkega
prebivalstva ovirati na najbolj intenzivni način, dočim
je 2. treba delovati z vsemi sredstvi na to, da se
osnujejo kmečke posojilnice že preizkušnega Schulze-
Delitschevega sestava.“

Ta animoznost proti raiffeisenskim kmečkim po-
sojilnicam je trajala naprej, navzlic mogočnemu raz-
voju teh posojilnic v zadnjih tridesetih letih, izginila
pa ni povsem tudi še ne danes.

Ravno tako nenaklonjen je bil tudi Vošnjak
kmečkim posojilnicam raiffeisenskega sestava. Še na
občnem zboru Zveze slovenskih posojilnic l. 1898. je
rekel: „Snovanje malih posojilnic ni Zvezin
namen, dasi jim tam, kjer so iz kakoršnihkoli vzrokov
potrebne, ne nasprotuje in podpira.“ Toda Zveza slo-
venskih posojilnic je bila edina zveza na Slovenskem
le toliko časa, dokler ni nastopil na Slovenskem duh,
ki je strogo ločil načela in od njih pred vsem za-

hteval zmisel za socialno delovanje. Schulze-Delitsch-
eve posojilnice vsled svojega ustroja niso nikakor
mogle nuditi one množine socialnih nalog in social-
nega vpliva, vsaj za širše plasti slovenskega naroda
ne, pred vsem pa ne za naše kmetovalstvo. Nočemo
trditi, da so edinole raiffeisenske posojilnice spaso-
nosne, toda njihov ustroj je vendar le tak, da se more
prilagoditi razmeram in potrebam revnejših slojev
ljudstva, ne oziraje se na imovitejše dele naroda. Pred-
vsem pa vpliva ravno ustroj raiffeisenskih posojilnic
v reformatoričnem oziru na kreditne razmere kmeto-
valstva. Kakor drugod, tako so bile Schulze-Delitsch-
evke tudi pri nas le pridni nabiralniki hranilnih
vlog, le predmet koristonosnega nalaganja kapitalij,
katera koristonosnost se je pa le vršila na škodo po-
sojilojemalcev. Dasi koristni zavodi, so vendarle dubu
naroda ostale tuje. Raiffeisenke se pa danes, ko smo
jih spoznali tudi mi Slovenci, med nami tako širijo,
da je l. številka „Zadruga“, glasilo nove „Zadružne
zveze“ v Celju, kateri tudi načeluje Mihael Vošnjak,
oficielno naznanila „ponovno, kakor je to ob raznih
prilikah in na različnih mestih že storila, da je vedno
z veseljem rada pripravljena pospeševati in delovati
za ustanovitev novih slovenskih posojilnic po Raif-
feisnovem načinu.“ Mi tu samo konstatiramo, da
je Vošnjak spremenil glede kmečkih posojilnic svoje
nazore, dasi je v srečju še danes njih protivnik, kakor
nam je pozitivno znano. To pa storimo vsled tega,
ker se je nam, ko smo od l. 1895. naprej sledili toku
po demokratiziranju slovenskega zadružništva in po-
speševanju kmečkemu značaju prilagodnega raiffeisen-
skega posojilništva predbacivalo od strani Vošnjako-
vega zadružništva vse polno drugih, samo narodno-
gospodarskih namenov ne. Stališče Vošnjakovo proti
raiffeizenstvu je sicer samoobsebi umevno. Presadil
je na slovensko posojilništvo Schulze-Delitschevega
ustroja, kateremu je, oziraje se na češke založne, dal
nekoliko spremenjeno obliko. Po njegovih nazorih in
po nazorih njegovih pristašev je ta nekoliko spre-
menjena oblika morala pritisniti njegovemu zadruž-
ništvu „kmečki značaj“, vsled katerega bi nikakor
ne bilo potrebno na Slovenskem širiti posebnih kmečkih
raiffeisenskih posojilnic. Toda spremembe, ki jih je
izumil Vošnjak, so obstojale v glavnem le v tem, da
je pri posojilnicah vpeljal dve vrsti deležev: glavne
in opravilne deleže. Socialno-izenačevalnega namena
ta preustrojba ni imela, ker so člani, ki so bili last-
niki glavnih deležev, vživali na občnih zborih glaso-
valno in volilno pravico, dočim je niso vživali člani,
lastniki opravnih deležev. Še več, ustvarilo se je
nekaj, kar je ločilo privilegirance od neprivilogovanih,
in takó posojilnico še bolj odtujilo priprostemu na-
rodu, nego je že po Schulzejevem ustroju samem.
Zakaj onemogočilo se je lastnikom opravnih deležev,
da bi sploh količkaj mogli vplivati na gospodarski

razvoj posojilnice. Revnejši člani so smeli le vbogati in garantirati, v razmerju mnogo več nego lastniki glavnih deležev. So pač bili časi, ko je smela večina naroda le služiti za štafažo polbogovom „rodoljubom“.

Lapajne je ves zadivljen imenoval Vošnjakov posojilniški ustroj „špecialiteta avstrijskih denarnih zavodov“. Vošnjak sam je o njih trdil, da so „kmetškega značaja“. Toda dr. Ferdinand Schmid, ki je najznamenitejši proučevatelj osebnega kredita v Avstriji, trdi pri presojevanju Vošnjakovega ustroja v svoji knjigi „Der landwirtschaftliche Personalkredit in Oesterreich“, da: „ta mešani sistem je v popolnem nasprotju z Raiffeisnovimi načeli“. Ker pa ne vsebujejo posojilnice Vošnjakovega ustroja onih posebnih načel, vsled katerih se ravno raiffeisenske posojilnice vsposobijo za delovanje med kmečkim prebivalstvom, tudi ne morejo imeti „kmetškega značaja“. Če bi to ne bilo res, bi danes iz Celja ven ne pospeševali snovanje čistih raiffeisenskih posojilnic.

Toda Vošnjak je še v neki drugi točki spremenil svoje prvotno stališče, namreč v vprašanju centralizacije denarne sporavnave. Ravno kot pristaš Schulzejevih nazorov je bil vedno za popolno neodvisnost posojilnic v gospodarskem oziru, torej tudi proti centralizaciji denarnega prometa. Dejstvo, da je vedno iskal denarnih zavodov, na katere bi se posojilnice lahko naslanjale glede nalaganja odvečnih svot ali glede zajemanja potrebnega kredita, ne spremeni ničesar na tem, da ni nikoli hotel slišati o ustanovitvi denarne zadružne centrale. Tozadevnim, večkrat se ponavljajočim predlogom Lapajnet je vedno nasprotoval. L. 1886. je rekel, „da se ne more priporočati centralna posojilnica, ker je misel, da bi se posojilnice združile v centralni zavod, preveč nemška“, t. j. preveč onih nazorov nemških propagatorjev raiffeisenskega sestava, kajti Schulzejeve posojilnice niso imele, pa tudi niso hotele imeti centralnega denarnega zavoda v zadružništvu samem. Ko je Lapajne l. 1895. ustanovil svojo „Centralno posojilnico slovensko“ v Krškem, je bil radi tega koraka napaden na občnem zboru Zveze slovenskih posojilnic, ki je vedno sanjala, da postane polagoma Posojilnica v Celju osrednji denarni zavod. Toda posojilnice so čutile potrebo, da bi se mogle naslanjati na tak denarni zavod, zato se vprašanje o denarni centralizaciji vleče kot rudeča nit skozi vse občne zборе Zveze slovenskih posojilnic. Sledeč reku: „Der Not gehorchend, nicht dem eignen Sinn“ je pač Vošnjak izrekel na občnem zboru Zveze l. 1905.: „Da je v tem oziru centralizacija potrebna, mora sprevideti vsak zadružni strokovnjak, ker način, kakor se je to dosedaj vršilo, nikakor ne zadostuje sedanjim spremenjenim razmeram.“ Stavil je tedaj predlog, „da se osnuje za denarno sporavnavo in za revizijske posle posebna zadruga“ namreč sedanja Zadružna zveza v Celju, kot naslednica Zveze slo-

venskih posojilnic. Ta nova zveza se sedaj bavi tudi z denarno sporavnavo.

Vošnjak je prišel do tega, da je z nami vred moral vpoštevati načelno razliko med Schulzejevim zadružništvom in Raiffeisnovim, ki se ne pojavlja toliko v ustrojnih razmerah in zadevah, nego v moralno-socialnih pojmi in nalogah. Te ljudstvo razume; odtod naklonjenost ljudstva do raiffeisenske osnove, toda tudi odtod spremenjeno naziranje pri Vošnjaku in njegovem zadružništvu!

Toliko smo mislili, da moramo spregovoriti danes, ko se priznavajoč drugače Vošnjakove zasluge za slovensko zadružništvo, pridružujemo njegovemu slavljenju. Vošnjakova načela so bila pač na mestu in so rodila vspehe v dobi, ko se je slovensko zadružništvo nahajalo v prvi razvojni fazi. Danes se tem načelom nikakor ne moremo pridružiti. Toda navzlic tem načelom, ki nas ločijo, kličemo Mihaelu Vošnjaku ob njegovi 70 letnici: Na mnogaja ljeta!

S. P.

Srbsko zadružništvo v naši državi.

O srbskem zadružništvu v naši državi smo že v „Narodnem Gospodarju“ objavili nekaj statističnih podatkov za l. 1905. Toda še bolj zanimivi so statistični podatki za l. 1906, katere objavlja ob priliki desetega kongresa srbskih kmetijskih zadrug v naši državi, ki se vrši dne 17. in 18. t. m. v Zemunu, list „Privrednik“, glasilo Saveza srpskih zemljoradničkih zadruga v Zagrebu. Ti podatki so ob enem nekaka gospodarska bilanca Srbov. Želeli bi, da bi se enaka statistika vpeljala tudi pri nas, ker je zelo poučna, ne samo radi števil, ki jih podaja, nego bolj radi tega, ker se da iz njih spoznati, koliko in kje naj se nastavi navor za uspešno zadružno delovanje.

Začetkom l. 1906 je bilo na Hrvatskem, Slavonskem in Ogrskem vsega skupaj 235 kmetijskih zadrug. Tekom l. 1906 se je osnovalo 14 novih zadrug, 7 jih je pa ustavilo delovanje, tako da je bilo koncem l. 1906 vsega skupaj 242 kmetijskih zadrug.

Od teh 242 zadrug je pripadalo 142 zadrug na Hrvatsko in Slavonsko, 100 pa na Ogrsko.

Članov je bilo vsega skupaj v teh zadrugah 7487, in sicer je bilo 107 duhovnikov, 130 učiteljev, 134 trgovcev, 322 obrtnikov, 6671 kmetovalcev in 123 članov drugačnega značaja. 5267 članov je znalo pisati, 2220 pa ne.

Vsi člani skupaj so imeli l. 1906 zemljišča za 66.203 orale. Najnižja vrednost tega zemljišča je bila cenjena na 37,710.895 K, vrednost hiš članov pa je bila cenjena na 10,225.025 K, premičnine na 7,178.153 K, tako da znaša vrednost skupnega

premoženja vseh članov 55,114.073 K. Vknjiženih dolgov je bilo vsega skupaj na teh nepremičninah za 3,171.315 K, nevknjiženih pa 1,879.511 K, tako da so bila premoženja obremenjena v skupnem znesku 5,050.826 K.

160 članov je bilo brez vsakoršnega imetka, 4065 je imelo premoženja v vrednosti izpod 5000 K, 1770 v vrednosti 5—10.000 K, 995 v vrednosti 10—20.000 K, 273 v vrednosti 20—30.000 K, 146 v vrednosti 30—50.000 K, 78 pa v vrednosti nad 50.000 K.

Posojil je bilo koncem l. 1906 10.174 v skupnem znesku 1,877.160 K 59 v., ki so bili izdani v sledeče namene: za semena 116 posojil v znesku 9974 K 50 vin.; za živež 428 posojil v znesku 31.575 K 22 v.; za klajo 404 posojil v znesku 34.763 K 57 v.; za nakup vprežne živine 1690 posojil v znesku 254.873 K 76 v.; za plemensko živino 1295 posojil v znesku 180.632 K 57 v.; za arandiranje (prevzemanje v zakup) zemljišč 2139 posojil v znesku 571.552 K 90 v.; za nakup zemljišč 910 posojil v znesku 268.931 K 90 v.; za zidavo in nakup hiš 682 posojil v znesku 144.577 K 98 v.; za nakup kmetijskih strojev in orodja 317 posojil v znesku 43 549 K 13 v.; za pospeševanje vinogradništva 530 posojil v znesku 88.487 K 64 v.; za pospeševanje drugih kmetijskih panog 89 posojil v znesku 17.691 K 28 v.; za umetna gnojila 34 posojil v znesku 6810 K 32 v.; za najemanje delavcev 29 posojil v znesku 2283 K 46 v.; za izplačevanje dedščine 21 posojil v znesku 3976 K 50 v.; za obrtne namene 67 posojil v znesku 7471 K 9 v.; za trgovske namene članov 99 posojil v znesku 29.268 K 64 v.; za odplačevanje dolgov 500 posojil v znesku 83.531 K 57 v.; za davke in razne pristojbine 205 posojil v znesku 18.614 K 8 v.; za raznovrstne hišne potrebe 275 posojil v znesku 26.372 K 76 v.; za razne druge koristne svrhe 344 posojil v znesku 52.221 K 62 v.

Največ posojil je bilo tedaj izdanih za arandiranje (zakup) zemljišč, s katerim se je od 242 zadrug l. 1906 bavilo 115 zadrug. V zakup se je prevzelo 13.418 oralov zemlje. Ta se obdeluje deloma skupno v podzadrugah deloma posamezno, t. j. razdeljena je med zadružnike. Skupno v obliki podzadrug se obdeluje 6444 oralov in to v 1693 podzadrugah. Ostala zemlja (6974) je razdeljena med 995 zadružnikov. Razun tega so tudi še zadružniki sami na svojo roko vzeli v zakup 11.053 oralov zemlje. Člani teh srbskih kmetijskih zadrug so torej obdelovali 24.471 oralov tuje v zakup prevzete zemlje in 66.203 orale lastne zemlje.

Od navedenega števila posojil so znašali 2292 do 50 K, 2873 od 50—100 K, 3082 od 100—200 K, 397 od 200—300 K, 397 od 300—400 K, 156 od

400—500 K, 139 od 500—600 K, 53 od 600 do 700 K, 49 od 700—800 K, 18 od 800—900 K, 35 od 900—1000 K, 165 pa nad 1000 K.

Imovina vseh zadrug je znašala koncem leta 1906: Gotovina 82.189 K 58 v., posojila 1,877.160 K 59 v., vloge zadrug pri Centralni kasi 369.146 K 56 v., vrednostne listine 80.909 K 71 v., inventar 35.346 K 19 v., nepremičnine 51.458 K 49 v., ustanovni stroški 8742 K 24 v., razno 4769 K 75 v.

Dolgovine vseh zadrug pa: Deleži članov 73.031 K 35 v., rezervni fondi 75.668 K 28 v., dolgovi pri Centralni kasi 902.390 K 98 v., hranilne vloge 1,260.826 K 57 v., stalne vloge 21.139 K 23 v., dobiček 17.357 K 19 v.

Vlagatelj je bilo vsega skupaj 12.202. Od teh je imelo 3455 hranilne vloge, 7024 stalne hranilne vloge, 1723 pa male hranilne vloge.

Skupni promet vseh zadrug za l. 1906 je znašal 12,649.700 K 4 v. in je bil za nad 2 milijona kron večji nego oni l. 1905.

Razlastitev Poljakov na Pruskem in delovanje pruske naseljevalne komisije.

Javnost se je v poslednjem času začela vedno bolj zanimati za narodno-gospodarsko osodo poljskega naroda v pruski Poljski, še posebno, odkar se je čitalo v časopisih, da namerava pruska vlada predložiti pruskemu deželnemu zboru osnovo zakona, po katerem bi se uvedla nasilna razlastitev Poljakov in bi se določilo način odškodovanja v denarju, tako, da bi se Nemci potem naselili na dosedanjo lastnino Poljakov. Bo-li ta zakon sprejet ali ne, je vprašanje, ki je odvisno manj od šovinizma, bolj pa od zdrave pameti državnikov in narodnih ekonomov na Pruskem. Zakaj Poljake tudi s takim nasilnim razlaščenjem ne bodo Nemci nikoli gospodarski uničili.

Statistika sama dokazuje, da je delovanje naseljevalne komisije bolj neugodno za nemško posestvo, nego za Poljsko. Iz Zbornika o pospeševanju nemškega naseljevanja v zahodnopruskih in poznanjskih pokrajinah posnemamo, da je bilo naseljevalni komisiji ponudeni v nakup

l. 1903:	509	posestev s površino	229.822	ha,
l. 1904:	447	„ „ „	197.612	„
l. 1905:	325	„ „ „	115.053	„
l. 1906:	368	„ „ „	102.464	„

Iz tega je razvidno, da privlačna sila naseljevalne komisije nazaduje vsako leto bolj, dasi uživa posebne pravice in ugodnosti. Toda neuspešnost v gospodarsko-narodnostnem oziru se da še bolj spoznati iz sledečih števil:

L. 1906 je naseljevalna komisija nakupila: 21 velikaških posestev, 50 deloma večjih, samostojni posestno okrožje tvorečih, deloma manjših grajščin in 96 kmečkih

posestev, ki so spadali vsi v svobodni posestni promet, poleg tega pa proti odškodnini še 2 državni domeni. Posestvo je pripadalo:

	ha	Vrednost v mark.
Drž. okr. gdanskem	598	838.000
„ „ kwidzinsk. (Marienwerder)	5836	7,283.000
„ „ poznanjskem	5350	7,815.000
„ „ bydgošćskem (Bromberg).	17886	26,279.000
skupaj	29670	42,214.000

Glede narodnosti je bilo to posestvo pred nakupom v rokah Nemcev: 64 velikaških posestev in grajščin ter 57 kmečkih posestev v obsegu okroglih 26.640 hektarjev in v vrednosti 37,177.000 mark. V rokah Poljakov pa: 7 veleposestev (med temi 2 plemenitaški) in 39 kmečkih posestev v obsegu okroglih 3030 hektarjev, tedaj 10·2% celotnega nakupa v vrednosti 5,037.000 mark.

88·8% vsega l. 1906 nakupljenega zemljišča je bilo prej v nemških rokah, tako da je imel prav oni Nmec, ki je trdil, da je naseljevalna komisija bolj škodljiva v nacionalnem in gospodarskem oziru Nemcem nego Poljakom, proti katerim je baš ustanovljena. Posebno to je vredno pomisleka, da se ne morejo več vzdrževati nemška velikaška posestva in grajščine, dasi je z druge strani žalostno, da prehaja v nemške roke mnogo manjših poljskih posestev.

Vsega skupaj pa je naseljevalna komisija doslej nakupila: 305.986 hektarjev veleposestva v nakupni vrednosti 266,938.412 mark, 20.007 hektarjev kmečkega posestva v nakupni vrednosti 25,603.250 mark, tedaj skupaj 322.993 hektarjev zemljišča v vrednosti 295,541.662 mark. Ta površina znaša tedaj okroglo 3230 km² ali 1/3 kranjske dežele.

V nemških rokah je bilo prej 67·8% ali dve tretjini nakupljenega zemljišča, in sicer 345 posestvenih okrožij (med temi 208 velikaških posestev), 93 veleposestev brez občinskopravne samostojnosti in 267 kmečkih posestev s površino 221.150 hektarjev v vrednosti 210,920.000 mark.

V poljskih rokah pa je bilo prej 32·2% ali ena tretjina nakupljenega zemljišča, in sicer 151 posestvenih okrožij (med temi 116 velikaških posestev), 29 veleposestev brez občinskopravne samostojnosti in 212 kmečkih posestev, v skupni površini 104.840 hektarjev in nakupni vrednosti 81,620.000 mark. Vsak hektar nemškega posestva je stal naseljevalno komisijo 953·74 mark, poljskega pa 778·53 mark, tako da je poljsko zemljo slabše plačevala. Naseljevalna komisija je doslej naselila 12.415 družin z okroglo 81.000 duš. Ustanovila je 315 novih vasi, v 138 starih pa je pomnožila število nemških posestnikov. Naseljence pridobiva največ iz Rusije, potem iz zahodno Pruske, iz Poznanjskega, vzhodne Pruske, Branibora, Pomorja, Šlezije, Sanksonske, Hanovra,

Vestfalske, Hesens-Nasavske, iz Porenja in drugih krajev Nemčije.

Dokler se pa Poljaki krčevito drže rodne grude, ima trud naseljevalne komisije le malo vspeha. To je ravno vzrok, da kliče vlado na pomoč, ki naj omogoči zakon, s katerim naj se z nasiljem vzamejo zemljišča poljskemu narodu. Toda tudi, ako bo ta zakon res potrjen, Poljakov vendar ne bodo vdušili, ker bodo potem Poljaki denar, ki ga dobijo v odškodnino za razlaščena posestva vporabili v industrijske namene, kar utegne v gospodarskem oziru postati še bolj usodepolno za Prusko.

Deželna hipotečna banka na Kranjskem.

Ako pregledujemo letne računске zaključke in poročila naših denarnih zavodov — hranilnic, posojilnic itd. — ter primerjamo njih obrestno mero, s kojo dovoljujejo bodisi na zemljišča ali na osebno varnost posojila, z obrestno mero enakih zavodov pri največ drugih kronovin naše države, takoj uvidimo, da se pri nas na Kranjskem denar na višjo obrestno stopinjo izposojuje, kakor večinoma v drugih kronovinah. Naj je osebni kredit, naj je posestvo, ki je obremenjeno s tako višjo služnostjo, mu je to na škodo. Iz tega samega uzroka je razvitek industrije pri nas težavnejši kakor drugod. V še večji meri velja to pri obremenjenju posestev. Če vse to na prvi pogled ne vidimo, izvira odtod, ker si naše prebivalstvo vé pridobiti z izredno pridnostjo večji zaslužek ali s postranskimi dohodki za silo krije primanjkljaje. Obupen boj, ki ga dandanes vsak za svoj obstanek bije, obupen klic, ki gre od ust do ust, kam bomo prišli ob vedno rastoči draginji, ob pomanjkanju delavnih moči, ob vedno širje in širje rastočem izseljevanju v tujino in naval kmečkega prebivalstva k tovarniškim podjetjem, v rudokope in sploh k industrijelnim podjetjem — opravičuje, da se javno o tem spregovori v nadi, da se bode i tu našla pot, ki bode olajšala to stanje.

Ako se zamislimo le v polupretoklo dobo zadnjih 40—50 let nazaj, kakšen preobrat se je v tem času na polju denarnih zavodov, denarnega prometa, posestnega in osebnega kredita izvršil!

Kako težko se je takrat dobilo denar na posojilo! Koliko majhno vrednost so imela tačas posestva na deželi? Če bi n. pr. pregledovali le uradne spise kranjske hranilnice, kako malo je ona na Dolenjsko posojevala, kako nizko vrednost so imela tačas ta posestva in pa dandanes, tedaj bi se ne mogli dovolj načuditi in bi skoro vse imeli za bajke, če nam ne bi resni akti vso tedanjo mizerijo preočito odkrivali!

Kako je takrat cvélo oderuštvo! — Kake visoke obresti so se zahtevale le v denarji, in koliko se je

moralo še „in natura“, prisiljeno, dodajati, da se je upnika zadovoljilo!

Ti časi so minili.

Doba posojilništva je nastopala. Mogočno se je dvignil kredit! In če danes primerjamo davčno moč in dolžnost s tedanjo, se moramo čuditi temu napredku.

Neenako stopinjo s tem napredkom in razvijanjem pa ni držalo — naše kmetijstvo v celoti.

Kmetijski stan pri nas v tem času ni tako napredoval, kakor so rastle in se razvijale vse druge razmere in dolžnosti.

Kmetijski stan ni toliko produciral, kolikor je rabil za naraščajoče potrebe in kolikor je od njega zahteval in zahteva sedanji čas in njegove spremenjene potrebe. Tu se kaže od leta do leta večja razlika. Na videz in deloma pokriva zlasti na Dolenjskem ta deficit ameriški denar. Vendar utegne ta vir polagoma se zmanjšati, da celo usahni.

Naš kmetijski stan na Kranjskem stoji pred propadom. Kakor pa se mu je v teku zadnjih 40 do 50 let pomagalo iz oderuške dobe, tako je želeli, da bi mu država pomagala i v sedanjem težavnem položaju obstanka zlasti z nižjo obrestno mero investiranih dolgov.

Vseh sredstev, ki so jih uporabljemale druge kronovine in zlasti nemški in češki narod, da so pomagali kmečkemu stanu, danes ne bomo tu naštevati, ampak danes navedimo le en tak pripomoček, ki je bil za našete narode in dežele največjega ugodnega pomena — ustanovitev deželnih hipotečnih bank.

Kolika škoda je za naš kmetijski stan na Kranjskem, da nimamo tak deželni zavod!

Koliko dobrot stori tak zavod prvič z nižjo obrestno mero, s katero izposojuje velikanske denarne svote; kolika dobrota obstoji v nadaljnjem poslovanju, da se ta denar polagoma in redno vračuje zavodu; kolika korist je, da niso posestniki navezani na strankarske in privatne denarne zavode in moči; kolika vrednost je, da ostane dobiček v deželi, na korist domači kronovini, na korist davkoplačevalcem samim in koliko si s tem pomaga dežela sama in se ne podpira zasebnike, ki pridobljene kapitale izven dežele odnesejo, ko so si nabrali dovolj narodnega premoženja!

Ne more tu govora biti, da bi naše čitatelje z dolgimi članki in dokazili o koristi deželnih hipotečnih bank prepričavali! Kdor ne veruje, naj se potruži na Štajersko, Avstrijsko, Moravsko, Češko, Tirolsko itd. in naj se dá od strokovnjakov podučiti in obžaloval bode, da nima Kranjska še takega zavoda.

Kar nimamo, lahko dosežemo. Zato bodi geslo vseh naših deželanov-posestnikov zahteva, da se nam na Kranjskem ustanovi v najkrajšem času deželna

hipotečna banka. Ta zahteva bodi tako soglasna, mogočna in resno ob vsaki priliki izražena, da se jej deželna in državna uprava ne bodeta mogli izogniti ter da se ista ustanovi.

Ravno v sedanjem jesenskem času se bodo vršila pogajanja z državo o asanaciji naših deželnih financ, ne zamudimo te prilike, da popred glasno in odločno zahtevamo ustanovitev tega prepotrebnege deželnega denarnega zavoda.

Naše razumništvo, naše voditelje pa prosimo, da se oklenejo te misli in da delajo na vresničenje tega zavoda, ne gledé na pomisleke, da bi morda to utegnilo začetkoma škodovati našim drugim denarnim zavodom. To so le začetni odnošaji in navidezne zgube, glavna stvar je, da se pomaga glavnemu stebru, od katerega vsi živimo. Čim bolj njega podpiramo in krepimo, tem bolje se bode vsem godilo.

Geslo bodi tedaj: ustanovitev deželne hipotečne banke!

K povzdigi sadjarstva na Kranjskem.

V jesenskem času smo. Kako radi použijemo zrelo jabolko, dobro hruško, s kakim veseljem obiramo še-le jagode zrelega grozdja; kako pazno spravljamo sadje v shrambe, da si prihranimo nekoliko tega božjega daru za zimo; s kako pazljivostjo ukuhavajo naše gospodinje sadje, da zamorejo s kompotom postreči ob posebnih prilikah svojim gostom ali da jim služi v hrano bolnikom! Zares neprecenljiv dar božji je sadje!

Če pa se sedaj v jesenskem času, ko nam mati narava daruje ta prekoristen, predober sad, vprašujemo, kako se mi materi naravi zahvaljujemo za ta dar, tedaj moremo strmé reči, da smo grdi, kruti, neusmiljeni nehvaležneži, ki ne zaslužimo tega daru. Ne le, da smo pustili nje nositelje — naše sadno drevje — čez vse poletje popolnoma zapuščeno, nismo se brigali, koliko sovražnikov, živih in rastlinskih zajedalcev jih je trapilo in pilo njih sok in po nepotrebnem uničevalo njih zoreči sad, niti jim nismo privoščili (sadnemu drevju) nikakega okrepčila in živeža; še sedaj, ko obiramo in spravljamo, kar so nam pustili dobrega na drevju, ne mislimo na to, da bi se sadnemu drevju izkazovali hvaležnim s tem, da bi jim olajšali življenje čez zimo, da bi jim z gnojenjem vrnili to, kar so nam poklonili v dar.

Če kljub vsem tem nemarnostim ne neha roditi sadno drevje, kako ugodno lego mora imeti naša dežela, naše podnebje in kaka povzdiga sadjarstva je pri nas mogoča!

Poglejmo, kako skrbijo druge dežele za povzdigo sadjarstva.

Vzgleđ, ki bi se dal i pri nas na Kranjskem že letos ozir. prihodnjo spomlad izpeljati, podaja nam

v svojem uradnem razpisu Nižja Avstrijska. Ona razpisuje ravno sedaj, da hoče od trgovskih drevesnic nižjeavstrijskih nakupiti do 50.000 sadnih dreves, ki jih v drugem razpisu ponuja v nakup manjšim in revnejšim posestnikom na Nižje Avstrijskem za nižano ceno po 60 h, oziroma premožnejšim posestnikom po 1 K za vsak komad; zahteva se od njih le pravilna zasaditev in nadaljno pravilno oskrbovanje.

Pri tem delovanju ima dežela gotovo denarno žrtev najmanj 20 do 30.000 K. In vendar ona to stori. Dobro vé, da se bode ta deficit dobro pokrila s povzdigo sadjarstva in doneskov, ki jih donša ta kmetijska panoga deželi.

S takim delovanjem doseže dežela pa še postranski uspeh.

Ker vedó sadjarji, da bode dežela nakupovala toliko in toliko sadnih dreves, zato se potrudijo, da imajo ne le za občno prodajo sadna drevesa na razpolago, ampak oni negujejo najboljše vrste, da si pridobe ne le dobro trgovsko ime, ampak, ker so uverjeni, da zamorejo svoje blago tudi vsak čas sigurno prodati.

Zastonj iščemo pri nas na Kranjskem večjih zasebnih drevesnic. — Kdo se bode v večji meri brigal s to panogo, ko nima zagotovila oziroma upravičenega upanja, da bode zamogel svoje sadno drevje gotovo prodati!

Tu zamore dežela velikansko dobro delo za povzdigo sadjarstva storiti, ako bi ona razglasila, da hoče vsako jesen oziroma spomlad nakupiti večjo množino sadnega drevja in bi ga po izgledu drugih kronovin prodajala po nižani ceni revnejšim posestnikom.

S tem bi se prišlo v okom tudi raznim nepoštenim prekupcem sadnega drevja, ki po semnjih na deželi prodajajo svoje slabo sadno drevje, ki ali ni niti cepljeno, ali ima vse razsušene korenine, od zajcev oglodana debela in je napadeno večinoma od krvave uši, katero sadno drevje se res prodaja po nizki ceni, ki pa ni več vredno, kolikor je les vreden. Škoduje pa, da pravijo naši gospodarji, kaj se bodem pečal s sadnim drevjem, saj me skušnja uči, da pri nas sadje ne rodi. Ne rodi seveda, ker kupi mrtvo drevesce, namesto zdravo, krepko sadno drevesce od poštenega in vestnega sadjarja.

Obračamo se s tem do vseh merodajnih faktorjev¹⁾ s prošnjo, naj blagovolé upoštevati in posnemati vzgled Nižje Avstrijske gledé povzdige sadjarstva in naj to, čeravno v začetku v majhni meri, recimo 5000 do 10.000 drevesc zahtevajo. Za povzdigo sadjarstva v deželi storili bi s tem veliko dobrega, ker s tem bi dali povod akciji, da se začne ustanavljati v deželi

zasebne sadne drevesnice in začne s tem delovanje, ki bode imelo v bodočnosti najboljše uspehe.

Gospodarske drobtine.

Novi vinski zakon je bil obelodanjen dne 30. avgusta t. l. V kratkem izide izvršilna naredba k vinskemu zakonu. Pri sestavi le-te sodelujejo razni zastopi in korporacije in drugi interesenti. Zakon bi mogoče sedaj še ne bil obelodanjen, da se niso za to zavzemali viničarji na južnem Tirolskem.

Odlikovanje. Uredništvo slovenskega strokovnega lista „Perutinar“ v Trzinu je bilo na razstavi v Hronovi na Češkem odlikovano s častno diplomo Kmetijskega sveta češke kraljevine. Pač zaslužno odlikovanje neumorno delavnega uredništva!

Kartel pivovarnarjev. Pivovarnarji na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Nižjeavstrijskem so sklenili kartel, ki urejuje posebno razmerje posameznih tovarnarjev piva z odjemalci. Auerjeva pivovarna v Ljubljani ni pristopila h kartelu.

Še nekaj o štetju kmetijskih gospodarstev na Kranjskem. V 15. številki našega lista smo obelodanili nekoliko številki glede štetja kmetijskih gospodarstev na Kranjskem, ki ga je napravila vlada z dnem 3. junija l. 1902. Danes spopolnjujemo dotične številke še s sledečimi zanimivimi podatki: Produktivne površine za obdelovanje je bilo 951.547 ha, s kmetijstvom se je pečalo 242.875 oseb, in sicer je bilo, kakor smo zadnjič videli, 97.792 moških in 109.186 ženskih. Kmetijskih obratov je bilo vsega skupaj na Kranjskem 75.447, ki so obsegali 24.119 čisto kmetijskih obratov, 28 vrtnarskih, 1.022 vinogradniških, 41.919 obratov mešanega značaja (kmetijskega in gozdarskega), in 421 čisto gozdarskih obratov. Kar se tiče lastninskega razmerja obratov, je bilo 64.010 obratov v rokah pravih lastnikov, 10.208 pa v rokah zakupnikov.

Zanimivi so podatki glede rabe strojev, ker kažejo, kako malo se še pri nas upoštevajo kmetijski stroji, kar je tudi vzrok, da naše kmetijstvo le polagoma napreduje. V kmetijskih obratih se je vporabilo 8.995 strojev, in sicer 1 poljska železnica, 20 sejalnih strojev, 18 strojev za obračanje in grabljenje, 21 kosilnih, 1.330 mlatilnih strojev, 51 mlinov za sadje, 7.745 slamoreznic, 12 centrifug za mleko, 96 razdrobilnikov, 1.680 strojev za čiščenje in sortiranje, 196 strojev za roškanje turšice in 24 stiskalnic za seno in slamo. V 8.691 obratih je gnala te stroje človeška sila, v 1.415 živalska, v 4 sila vetra, v 603 voda, v 17 para in v 2 drugačna sila. Potemtakem so se vporabili stroji pri 10.732 obratih, ali pri 14,2% vseh kmetijskih obratov, kar je seveda zelo malo. S pridelovanjem sladkorne pese se je bavil 1 sam obrat s površino 258 a, s pridelavo kmelja 5 obratov s površino 749 a, s pridelavo krompirja za žganjekuho 2 obrata. 1.343 obratov je bilo v zvezi s kmetijskimi obrati, 7.409 z industrijelnimi, 2.361 z domačo industrijo, 3.083 z navadnim dninskim delom, 1.601 z dninskim delom brez natančnejših podatkov. S pašnimi služnostmi so bili spojeni 22.024, z gozdnimi pa 9.133 obratov. Kar se tiče koristnih živali je štetje pokazalo sledeče podatke: 15.175 konjev, 245.108 goved, 6 mezgov, 11 mul, 150 oslov, 4.022 koz, 37.050 ovc, 169.898 svinj, 408.643 kokoši, 4.481 gosi in 39.864 panjev.

¹⁾ C. kr. deželno vlado, dež. odbor, kmet. družbo, Zadržno Zvezo.

Ruska vlada bo prodala kmetom 109.000 *km*² zemlje, da odpomore vsaj nekoliko perečemu kmečkemu vprašanju. Vsaka rodbina bo dobila v rodovitnih krajih največ do 8¹/₂ desjatin zemlje, v nerodovitnih pa do 20 desjatin. Ena desjatina odgovarja 2400 *m*² ali pa 1.092 hektarja.

V Beljaku na Koroškem so dne 3. t. m. ustanovili zvezo koroških konjerejskih društev. Teh je sedaj na Koroškem 21.

Sadjerejski tečaj se vrši ta mesec v Mariboru na deželni sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru. Pouk, kako sadje in sočivje najbolje v denar spraviti, je za naše kmetovalce zelo važen. Škoda, da so mesta za udeležence glede števila zelo omejena.

Kmetijsko šolstvo v Avstriji. V Avstriji imamo sedaj 195 kmetijskih šol, in sicer: 3 visoke šole za poljedelstvo, 3 gospodarske akademije, 9 kmetijskih srednjih šol, 5 višjih gozdarskih šol, 2 višje šole za vino- in sadjerejo, 1 šola za pivovarnaje, 43 narodnih kmetijskih šol, 75 kmetijskih zimskih, 10 nižjih gospodarskih, 17 mlekarških in gospodinjskih šol, 23 nižjih šol za vrtnarstvo, vinogradništvo, čebelarstvo itd., 2 nižji šoli za pivovarnarje in 2 za žganjekuharijo. — Da je med temi le malo slovenskih, vemo, žal, predobro.

Uvoz in izvoz vina v prvi polovici leta 1907 v naši državi izkazuje 16.986 *q* uvoza v vrednosti 2,945 797 K, 67.252 *q* pa izvoza v vrednosti 3,081.586 K. Uvoz iz Francoskega znaša 8.620 *q* (od tega 5342 *q* šumečega vina), 1.593 *q* iz Italije (od tega 1.146 *q* vina v sodih, 329 vermuta, 9 *q* šumečega vina itd.), ostalo pa iz drugih raznih držav.

Izvozilo pa se je vina za 36 960 *q* v Švico (od tega 36.892 *q* v sodih), 25.616 *q* v Nemčijo (od tega 24.509 *q* v sodih), 1.539 *q* v Rusijo, 323 v Italijo, 320 *q* na Angleško, 31 *q* na Francosko, ostalo pa v razne druge države.

Hranilnice v Avstriji l. 1905. Koncem l. 1905 je bilo glasom podatkov c. k. osrednje statistične komisije v Avstriji 611 hranilnic, in sicer 225 na Češkem, 80 na Nižjeavstrijskem, 77 na Moravskem, 56 na Štajerskem, 46 na Gornjeavstrijskem, 46 v Galiciji, 24 v Šleziji, 17 na Tirolskem in Predarlskem, 13 na Koroškem, 9 na Kranjskem, 4 v Bukovini, 3 na Primorskem in 2 v Dalmaciji. Povprečno je prišla ena hranilnica na 490 kvadratnih kilometrov, odnosno na 45.026 prebivalcev, na Kranjskem na 1.106 *km*² ali na 57.532 prebivalcev, na Primorskem na 2.658 *km*² ali 267.575 prebivalcev, v Dalmaciji na 6.416 *km*² ali na 309.054 prebivalcev. — Izmed teh 611 hranilnic je bilo 501 občinskih, 69 društvenih in 41 okrajnih hranilnic. Na Kranjskem je bilo 8 občinskih in 1 društvena hranilnica, na Primorskem 2 občinski in 1 društvena hranilnica in v Dalmaciji 2 društveni hranilnici. Denarni promet pri hranilnicah v l. 1905 je znašal 2.469,476.031 K. Hranilnih vlog so imele hranilnice koncem l. 1905 v skupnem znesku 4.747,876.266 K, povprečno na vsako hranilno knjižico 1.316 K, odnosno povprečno na vsakega prebivalca 172 K. Značilno je, da pada pri hranilnicah vsako leto narastek hranilnih vlog. Tako je znašal n. pr. narastek leta 1901 K 182,179.862, l. 1902 K 255,132.765, l. 1903 K 213,282.181, l. 1904 K 204,954.782, l. 1905 pa K 174,371.671. Vidi se, da vpliva razvijajoče se združništvo neugodno na razvoj hranilnic. Od 14 dežel je bilo l. 1905 več izplačanih nego vloženi vlog v 9 deželah. Na Kranjskem je bilo hranilnih vlog za 108,627.379 K, ali pa 1.307 K na posamezno hranilno knjižico in 209 K na posameznega prebivalca. Na Primorskem je bilo vlog za 49,631.918, v Dalmaciji pa za 270.240 K.

Šolsko štedenje. Čitamo v časopisu „Střadal“ sledeče: V tujini so se izkazale šolske hranilnice, ki pa pri nas, žal, ne uživajo prijaznosti naših osrednjih šolskih uradov. Kako daleč smo v tem snovanju nazaj, izkazujejo sledeče številke: Letos je bilo:

	hranilnic šolskih otrok,	ki so hranili
Na Francoskem	24.000	500.000
„ Belgijskem	7.242	366.671
v Švici	6.000	130.000
na Ruskem	2.232	322.000.

Razširjene so tudi na Nemškem in Angleškem. Pri nas v Avstriji je bila, kakor je bilo sporočeno ministerstvu bogočastja in uka, dana prilika za hranjenje šolski deci v 562 šolah. Od teh šol pripada največji del Koroški in Dalmaciji. Prihranki šolske dece so bili vloženi v 490 slučajih v poštni hranilnici, v 70 slučajih v raiffeisenskih posojilnicah in v 2 v drugih posojilnicah.

Prav bi bilo, da bi se šolske hranilnice tudi pri nas vpeljale skoraj povsod. Toda ima-li tudi naše učiteljstvo povsod toliko socialnega smisla?

Shod ogrskih poljedelcev se je vršil prve dni meseca septembra v Pečuhu, pri katerem je razpravljal o agrarnem programu član magnatne zbornice, grof Mailath. Program zahteva med drugim, da bi vlada podpirala poljedelstvo pri urejevanju kreditnega vprašanja; da bi veleposestvo, srednje in malo posestvo vsako zase in vsi skupaj tvorili enotno zastopstvo, tako, da bi se moglo primerno vplivati na razdeljenje zemljiškega posestva; nadalje zahtevajo ogrski agrarci splošno volilno pravico, toda takó, da ne bo oškodovano ogrsko nadvladje in gospodarska samostalnost Ogrske.

Borba z žuželkami. Od onega časa, ko so jeli smatrati žuželke kot razširjevalce vročnice, jeli so se ljudje posluževati vseh sredstev, da se spuste v borbo z njimi.

Sredstev za uspešno borbo se v resnici ne nahaja malo, toda takšnih, ki bi delovale vspešno, še doslej ni najdeno mnogo, vsekako pa to ne jemlje poguma predstaviteljem znanosti in oni ne nehajo odkrivati vsaki hip še nova, upajoč končno popolnoma ugonobiti ž njim sovražnika.

Tako n. pr. zemljemerec, delajoč skupaj z velikim Wisonom, je dotičnemu predložil stroj, ki ga je bil iznašel sam. Pri celi vrsti izkušenj s fonografom je on zapazil, da ta aparat daje od sebe nekaj glas, ki vabi k sebi celo množico mušic in komarjev. Zemljemerec je obkoljil svoj stroj s papirjem, pokritim s klejem ter vjel na ta način veliko množico komarjev. Glas, prihajajoč iz stroja je spominjal šuma in brenčanja, ki se čuje ob poletu komarjev.

Po tej iznajdbi je Edisonov zemljemerec priredil stroj ki bi dajal še bolj visok glas ter bi na tak način privabil še več komarjev. Tudi ta novi stroj je on obdal s papirjem, pokritim s klejem ter dosegel sijajen uspeh. Daljši poskusi v tem smeru so verjetno kmalu potrdili vrednost te iznajdbe. Ona pa ima tudi svoje zanikalne strani, zakaj na mestih, kjer se nahaja posebno mnogo komarjev, bilo bi potreba za uspešno borbo z njimi jako mnogo takih aparatov in to bi provzročalo dokaj stroškov. Spomnimo se na primer nekaterih krajin v Italiji, v katerih zlasti razgraja „maljarska“ mrzlica. Vsak stroj takšne konstrukcije daje od sebe glas, ki se čuje za nekoliko metrov daljave naokrog in ako bi se ta glas le neznačno zvišal, pa več ne bi vabil k sebi komarjev, spominjajoč jih njihovega brenčanja, marveč jih nasprotno napolnoval s strahom ter jih na tak način odganjal od sebe. Na ta način bi papir, pokrit s klejem, ostal prazen in dejalnost tega stroja bila bi brezpomembna.

Sploh godbeni glasovi ne le vabijo, marveč tudi odstranjajo žuželke. O tem zlasti priča slučaj, ki se je bil pripetil meseca avgusta l. 1903. Nad plodnjimi poljanami v okraju nekega mesta v Južnem Algiru so se pojavile kobilice v nenavadno velikem številu. Bivalcev te krajine se je bil radi tega škodljivca polastil obup, ki je žugal ugonobiti ves pridelek, ki se je kazal v tem letu posebno lep. Zbegani prebivalci so jeli iskati rešitve v ognju ter so na mnogih mestih prižgali gromade, toda gorje, to sredstvo se je le slabo obneslo ter ni imelo očitno na kobilice nikakega vpliva. Obup prebivalcev se je povečal. K tej bedi jim je dospel na pomoč načelnik posadke, ki je bil poslal vojaško godbo ter zapovedal godcem svirat čim najbolj hrumeče stvari. Dasi tudi bi se to nemara čitatelju ne zdelo verjetno, imelo je vendar to sredstvo velik uspeh. Kobilice, prestrašene po glasnem trušču, so se vzdignile ter zletele proč ter tako rešile to krajino svoje navzočnosti. In pridelek je tudi opravičil nanj stavljen nadeje.

Nekatere barve slično glasovom, istotako privabljajo žuželke, zlasti mušice in komarje, druge nasprotno jih strahijo in odganjajo. To je bil dognal med drugim stari zdravnik ameriških vojščakov in sicer ob času vojne Španije z Ameriko. Pokazalo se je namreč, da vojaki, ki so nosili srajce iz volne sive barve, so bili dokaj bolj izpostavljeni pikanju komarjev, nego njih tovariši, ki so nosili srajce drugačne barve. Zdravnik je torej zapovedal, naj bi se na mestih, kjer se nahajajo komarji v večji množici, bile postavile deske, pobarvane z različnimi barvami takšnih barv, ki se ne suše rade. Že v teku prve ure se je pojavilo na deski sive barve, sto in osem komarjev, na onih zatemnele in črne barve pa so se vjele le po dve, štiri žuželke, med tem, ko na žolti (rumeni) deski ni bilo nobene.

Ta izkušnja je brezdvomno jako zanimiva. Ko se jih nabere še več, se nam nemara posreči napovedati odločno vojno sovražniku ter ga ugonobiti do dobrega.

Zaparjen oves. Zaparjen oves, pri čegar uporabi se godé pri krmitvi različne neugodnosti in bolezni, se zboljša s tem, da se pomeša s prahom iz lesenega oglja; pomeša se z lopato ter se pusti tako osem dni. Na 24 delov ovsu se pridene 1 del ogljenega praška. Oves se mora potem preveti, ali pa se uporabi skupno s prahom. Ta prah vpliva istotako, kot nekako zdravilno sredstvo.

Kronika Zadružne zveze.

Nove članice Zadružne zveze v Ljubljani. V seji načelstva Zadružne zveze z dne 7. t. m. so bile sprejete sledeče zadruge v članstvo: na Kranjskem: Obrtno-kreditna zadruga v Ljubljani, Mlekarna v Št. Lorencu, Slamnikarska zadruga v Mengšu, Kmetijsko društvo v Mengšu. Na Štajerskem: Ljudska hranilnica in posojilnica v Celju, Hranilnica in posojilnica v Slivnici, v Loki pri Zidanem mostu in v Št. Petru v savinjski dolini, Stavbena zadruga „Lastni dom“ v Brežicah. Na Primorskem: Hranilnica in posojilnica v Trebčah pri Trstu, Višnjansko društvo za štednjo i zajmove v Višnjaju, Motovunsko društvo za štednjo i zajmove v Karobji in Kraško društvo za štednjo i zajmove v Sv. Luciji. V Dalmaciji: Hrvatske pučke blagajne za štednjo i zajmove v Makarski in v Zaostrogu, Seoske blagajne za štednjo i zajmove v Donjem Dicmu, v Sutivanu na Braču in v Čitluku, Krščanska zadruga za pripomoč i štednjo v Spljetu, Poljodjelska zajmovna blagajna v Šibeniku in Prva

dalmatinska klesarska zadruga v Selcima. — Poleg teh so bile za članstvo prijavljene še druge zadruge, ki se pa pri tej seji še niso mogle sprejeti, ker so še nedostajale nekatere informacije.

Izstopila je iz Zadružne zveze Kmetijska zadruga v Št. Ilju pod Turjakom, ker je prijavila likvidacijo.

Število danes pridruženih zadrug Zadružne zveze v Ljubljani znaša 390; če odštejemo v likvidaciji se nahajajočo zadrugo v Št. Ilju in zadnjič izključeno posojilnico v Metliki, znaša pa 388. Do konca leta upamo trdno doseči okroglo število 400 zadrug, tedaj polovico vseh slovenskih in hrvatskih zadrug.

Snujejo se sledeče nove zadruge: Hranilnica in posojilnica v Podljubelju na Koroškem; Hranilnice in posojilnice v Petrovčah pri Žalcu in v Št. Mihelu poleg Šoštanja na Štajerskem; Občinska mlekarna v Vipavi, Sadjarska zadruga v Mošnjah na Kranjskem; Hrvatske pučke blagajne v Imotsku, v Vinjanah, v Studencu in v Kozici v Dalmaciji.

Ljudska posojilnica v Celju je pričela poslovati 3. t. m. Želimo ji najboljšega vspeha. Dveh je že dosegla samo s svojim pojavom: Zvišala se je pri drugih zavodih v Celju obrestna mera za hranilne vloge, z druge strani pa so se odpravili razni stroški, ki so bili prej zvezani s prošnjami za posojila in tako povzročali, da so bila posojila še precej draga.

Posnemanja vredno. Dne 11. avgusta t. l. se je ustanovila nova posojilnica „Prominska seoska blagajna za štednjo i zajmove“ v Čitluku v Dalmaciji. Že pri ustanovnem zborovanju je pristopilo k zadrugi 460 članov. Do konca tega leta bo zadruga imela skoraj gotovo 700 članov. Ali bi ne bil pravi čudež, če bi se kaj takega zgodilo tudi pri nas?

Naši pododbori. V smislu tozadevnega sklepa občnega zbora Zadružne zveze v Ljubljani z dne 20. avgusta l. l. so se začeli sedaj snovati pododbori te zveze za pokrajine, v katerih je najmanj 30 zadrug včlanjenih pri zvezi. Dne 28. avgusta t. l. se je ustanovil pododbor za Štajersko. Tozadevnega sestanka v Celju se je udeležilo nad 50 zastopnikov zadrug, ki so deloma že začlanjene pri zvezi, deloma se še včlanijo. V pododbor so bili izvoljeni soglasno gg. dr. Anton Korošec iz Maribora, dr. Ivan Benkovič iz Brežic, vikar Ivan Gorišek iz Celja, profesor dr. K. Vrstovšek iz Maribora in veleposestnik Flis iz savinjske doline. Sedež pododbora Zadružne zveze za štajersko deželo je v Mariboru.

Dne 11. septembra t. l. pa se vrši na povabilo našega I. podpredsednika g. Janislava Vrsalovića v občinski posvetovalnici v Spljetu sestanek naših dalmatinskih zadrug, da si ob tej priliki ustanove pododbor za Dalmacijo. Sedež pododbora se določi na sestanku.

Z aktiviranjem pododborov napravi Zadružna zveza zopet velik organizacijski korak naprej v svojem zadružnogospodarskem delovanju na slovensko-hrvatskem jugu. Naj slede kmalu pododbori še za druge naše pokrajine!

Nesreča. V Kanalu na Goriškem je dne 13. avgusta tega leta pri kôpanju v Soči po nesreči utonil veleč. gosp. Leopold Pečenko, župni upravitelj in dolgoletni predsednik naše članice „Okrajne posojilnice“ v Kanalu. Žal nam je, da nam je kruta smrt vzela vnetega zadružnika. N. p. v. m.!

Nov posojilniški dom je dne 22. preteklega meseca blagoslovila naša vrla članica „Hranilnica in posojilnica“ v Kandiji na Dolenjskem.

Domače hranilne pušice. Zadnjič smo omenili, da so se vsi izdelovalci hranilnih pušic združili v posebno prodajno društvo. Pri tej priliki so seveda zvišali nakupno ceno tako, da odslej stane pušica kateresibodi tovarne 6 kron. Komaj se je začelo v združništvu širiti ta res praktični način štedenja, že so se tovarnarji združili, samo zato da zvišajo cene. Bo pač treba slediti zgledu zveze kmetijskih zadrug na Predarlskem, ki si je izbrala dva dobra ključavničarja, ki izdelujeta lepe in primerne hranilne pušice za 2 K 80 v.

Popravek. Na strani 176 letošnjega „Narodnega gospodarja“ so se urinile dve neljubi tiskovni pomoti, ki zelo motijo smisel dotičnega odgovora. Žal, da smo jih zapazili šele po izvršenem natisu lista. Prosimo gg. čitatelje, da popravijo v 10. in 11. vrsti od zgoraj v drugi koloni str. 176 besede „Merodajni zneski rastejo od 40 do 400 K“, tako da se bo glasilo pravilno: „Merodajni zneski rastejo od 40 do 40 K.“ V 12. vrsti naj se glasi stavek „Od 40 K se n. pr. plača“ pravilno „Od 400 K se n. pr. plača.“

Prosimo vse naše zadruge, da frankirajo pravilno pisma, ki jih pišejo našemu uredništvu in Zadrudni zvezi v Ljubljani. Letos smo plačali že toliko kazni za poštni porto, da smo sklenili zavračati vsa pisma, pri katerih bi morali plačati kake globe. Torej pozor!

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 55. (Hran. in pos. Št. P. n. M.) Izvolili smo na občnem zboru dva namestnika za slučaj izstopa, smrti ali stalnega zadržka kakega člana načelstva. Ali je to prav?

Odgovor 55. Ne, ker po vaših pravilih ne morete voliti namestnikov. V slučaju stalnega zadržka, izstopa ali smrti kakega člana načelstva morate v smislu § 25 Vaših pravil sklicati skupno sejo načelstva in nadzorstva, ki iz srede navadnih članov zadruga izvoli novega odbornika v nadopolnitev načelstva. Novoizvoljenega člana načelstva se mora seveda naznaniti za vpis v zadrudni register s prošnjo, kateri se prilaga prepis zapisnika skupne seje mesto zapisnika občnega zbora, kakor navadno. Ako novoizvoljeni član še ni bil nikoli v načelstvu, potem je treba njegov podpis legalizirati.

Vprašanje 56. (Hran. in pos. v L.) Doznali smo, da misli okrajno sodišče v neki privatno-sporni zadevi zahtevati predložitev revizijskega zapisnika. Ne vemo pa, ali se obrne do zveze, ali pa do nas. Vprašamo: ali se mora na tako zahtevo predložiti revizijskih aktov?

Odgovor 56. Po našem mnenju: ne. Revizor in ž njim zveza sta dolžna v tajnosti ohraniti vse poslovne in obratne razmere pregledanih zadrug že v smislu § 27 revizijskega zakona z dne 10. junija 1903, d. z. št.: 133. Toliko zveza, kolikor zadruga bi smele dovoliti predložitev edino le vsled prostovoljnega sklepa zadrudnega načelstva, ki pa lahko odkloni predložitev, ker se akti na razpravi najbrže prečitajo v celoti in bi se s tem kršila tajnost, kakor jo predvidi omenjeni § 27 rev. zak.

Vprašanje 57. (Hran. in pos. v Št.) Naša zadruga je prenesla svoj sedež iz jednega kraja v drugi kraj, ki je pa še vedno v prejšnjem delokrogu zadruga. Ali moramo vsled tega spremeniti kaj v pravilih?

Odgovor 57. Ako je novi sedež Vaše zadruga še vedno v eni in isti katastralni občini, kakor prejšnji sedež, potem Vam ni treba ničesar spremeniti v pravilih. Toda novi sedež

se pri Vas najbrže nahaja v povsem drugi občini. Vsled tega morate na občnem zboru skleniti spremembo sedeža in to potem naznaniti sodniji, ker mora v zadrudnem registru in v pravilih biti razviden kraj, kjer se nahaja poslovališče zadruga.

Vprašanje 58. (Hran. in pos. v L.) Prosimo Vas, da nam navedete odloke finančnega ministerstva, po katerih smemo kot člani Zadrudne zveze v Ljubljani plačevali rentnino in neposredne pristojbine v celoletnih obrokih?

Odgovor 58. Za neposredne pristojbine velja odlok c. k. finančnega ministrstva z dne 11. julija 1905, št. 8420, za rentnino pa odlok z dne 6. aprila 1906, št. 6039.

Vprašanje 59. (Društvo za štednjo i zajmove v M. L.) V revizijskem zapisniku ste pri naši posojilnici grajali kot nedostatek dejstvo, da ne plačamo rentnine, toda davčni uradi niso tega od nas nikoli terjali, kakor tudi od drugih enakih zadrug v Istri ne, kolikor je nam znano.

Odgovor 59. Vemo, da se doslej v Istri ni še od zadrug terjalo, da bi plačevale rentnino v smislu § 133 zakona o osebnih davkih z dne 25/10. 1896, d. z. št. 220. Srečni ste, da davčni urad ne ve za Vas, ker drugače ne pozabi nikoli terjati od davkoplačevalcev še več, nego morajo v resnici plačati. Toda opozarjamo Vas na to, da v smislu dotičnega zakona, davkarija ni dolžna terjati, ampak ste Vi dolžni plačati brez prejšnjega poziva. Zgoditi se Vam zna, da bi morali kedaj plačati precej globe radi tega, ker niste pravočasno plačevali odpadajoče rentnine.

Vprašanje 60. (Hran. in pos. v K.) Radi bi vedeli, zakaj da se ne sme ničesar pisati s svinčnikom v poslovnih knjigah, in kateri zakon, da navaja to prepoved?

Odgovor 60. Vaše vprašanje je zelo premeteno, toda v zadrego nas ne spravite. Ogleдали ste si gotovo člen 32 trgovinskega zakona in § 22 zadrudnega zakona in opazili, da se v teh ne navaja ničesar glede vpisov. To je res, zakoni ne predpisujejo nikjer, da je treba vpise v knjige izvršiti s črnilom; samo to zahtevajo, da so knjige „v redu“. Vsled tega bi se dalo smatrati, da se smejo vršiti vpisi tudi s svinčnikom. Dasi to nikakor ne upliva na dokazno moč knjig, ker pripisuje sodnik knjigam dokazljivosti, kolikor sam hoče, so vendar vsi knjigovodstveni strokovnjaki mnenja, da knjige, v katerih se nahajajo vpisi s svinčnikom, niso v redu. Tega mnenja so bili tudi oni, ki so sestavili načrt za vprašanja pri revizijah, ker so v 15. točki sprejeli vprašanje: „Ali so v knjigah vpisi s svinčnikom?“ Ta načrt je bil uradno izdan skupaj z naredbo justičnega ministrstva z dne 24. junija 1903, d. z. št. 134. Jasno je tedaj, da so revizorji pač upravičeni grajati kot nedostatek dejstvo, da se v poslovnih knjigah nahajajo vpisi s svinčnikom, pri katerih je prav lahko mogoče spreminjati prvotne zneske, ne da bi se v knjigah spoznala spremenitev.

Vprašanje 61. (Hran. in pos. v C.) Zakaj naj bodo sejni zapisniki ločeni za načelstvo, nadzorstvo in za občne zборе, v posebnih knjigah, in ali je reš potrebno, da se vpisujejo v vezanih knjigah?

Odgovor 61. Pozabiti ne smete, da so načelstvo, nadzorstvo in občni zbori posebni upravni organi zadruga, ki imajo vsak zase svoj poseben delokrog. V svojem posebnem poslovanju so medsebojno neodvisni, zato pa morajo tudi ločeno podajati dokaz svojega poslovanja. Načelstvo mora polagati račun o tem, da je pravilno gospodarilo z imetjem zadruga; svoje delo pa vrši v sejah, o katerih mora sestaviti natančne in pregledne zapisnike. Potrebno je, da se ti zapisniki vpisujejo v vezani knjigi, tako da ni mogoče poz-

neje kedaj odstraniti kak zapisnik. Nekatera pravila celo predpisujejo, da morajo biti zapisniki zaznamovani s tekočimi števili, kar je zelo pametno in bi se moralo uvaževati tudi tam, kjer ni takega določila v pravilih. Isto velja za zapisnike nadzorstvenih sej in občnih zborov. V zapisnik sej načelstva imajo vpogled člani nadzorstva, ne pa posamezni člani, ki nimajo vpogleda tudi ne v zapisnik nadzorstvenih sej. Nadzorstvo zopet mora vpisati sklepe svojih sej, zato da se izkaže, ali in v kakem obsegu je izvrševalo svojo pregledovalno dolžnost, naloženo mu po § 24 zad. zakona. Da morajo biti zapisniki občnih zborov vpisani v vezani knjigi, pa naravnost nalaga združni zakon v § 34, 2. odstavku. V zapisnik občnih zborov v smislu tega § imajo vpogled vsi člani.

Vprašanje 62. (Konsumno društvo v B.) Ali smemo blago oddajati tudi nečlanom?

Odgovor 62. Ne, ker je to proti duhu § 1 združnega zakona. Po odločbi najvišjega sodišča z dne 17. julija 1902, št. 10.030, se ne smejo več vpisati v združni register konsumne zadrage, ki bi imele v svojih pravilih določbo, da prodajajo blago tudi nečlanom. Sicer bi pa v tem slučaju izgubili tudi davčno olajšavo glede pridobnine v smislu § 85, odstavek 1. in 2 c/ zakona o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896, d. z. št. 220.

Vprašanje 63. (Društvo za štednjo i zajmove v Št.) V prejšnjem času se pri nas niso člani sprejemali v odborovi seji. Ali moremo sedaj sprejeti dosedanje ude vse ob enem, ali pa moramo sprejeti vsakega posebej v sejni zapisnik?

Odgovor 63. § 3 združnega zakona določa, da mora vsak član, ki pristopi k zadrugi podpisati pristopnico. § 5, točka 4, istega zakona pa pripušča pravilom, da določajo še druge modalitete glede pristopa. Med te spada posebno določba, da mora načelstvo sprejeti vsakega posameznega člana. Načelstvo ne more drugače sklepati nego v sejah, o katerih se sestavljajo natančni in pregledni zapisniki. Samo s podpisom pristopnice pristop še ni pravoveljaven, ako pravila predpisujejo, da se mora potrditi v načelstveni seji (odločba 31/10. 1877, št. 3069). Samo za one člane, ki podpisujejo pravila ob ustanovitvi zadrage, ne velja ta predpis, (odločba 18/4. 1901, št. 4841, in 31./5 1901, št. 1954.)

Ker prepisujejo Vaša pravila, da se morajo člani sprejemati od načelstva, morate vsekakor naknadno sprejeti vse dosedanje člane, zato da postane njihov pristop zakonit. Po našem mnenju jih lahko sprejmete vse hkrati, ako v sejnem zapisniku zabeležite, da se sprejmejo vsi člani glasom knjige pristopnic od šte. . . . do šte. . . .

Vprašanje 64. (Hran. in pos. v G.) Kaj se zgodi, ako ni knjiga Imenik članov izpeljana vedno do zadnjega dneva?

Odgovor 64. Po predpisu § 14 združnega zakona imajo vpogled v „Imenik članov“ člani in nečlani. Pravice le-teh bi bile kršene, ako bi Imenik ne bil izpeljan vedno tekoče do zadnjega člana, ki je pristopil k zadrugi. Če bi Vas kedo v tem slučaju naznanil trgovskemu sodišču, bi zamogli biti kaznovani z rednostno globo do 200 K v smislu § 87 zadr. zakona.

Vprašanje 65. (Mlekarska zadruga v M.) Izključili smo nekega člana in je bila izključitev potrjena od občnega zbora. Sedaj pravi izključeneec, da bo tožil zadrugo. Ali more?

Odgovor 65. Edino le v tem slučaju, ako bi se izključenje ne bilo izvršilo po tozadavnih predpisih pravil, bi smel tožiti pri sodišču v tem smislu, da sodišče vgotovi,

ali so se s tem prekršila pravila in ali je izključenje pravoveljavno (odločba drž. sodišča z dne 14. oktobra 1902, št. 309.) Kakor hitro pa se je izključenje vršilo natančno po predpisih pravil, ni mogoče nastopiti pravne poti pred navadnimi sodišči. (odločba z dne 7. februarja 1888, št. 74.)

Vprašanje 66. (Hran. in pos. v P.) Ali velja ustmena odpoved, ako predpisujejo pravila pismeno?

Odgovor 66. Ustmena odpoved velja edino le tedaj, če pravila ne predpisujejo ničesar glede načina, kako se ima vršiti odpoved. Če pa predpisujejo pravila pismeno odpoved, potem je ustmena neveljavna in je treba zahtevati od vseh članov, ki so iz zadrage že izstopili naknadno odpoved, sicer so nasproti zadrugi še vedno obvezani. (V tem oziru velja razsodba višjega deželnega sodišča nižjeavstrijskega iz l. 1902 ali 1903 v zadevah nussdorfske posojilnice.)

Vprašanje 67. (Hran. in pos. v T.) Ali je potrebno, da podpišejo pristopno knjigo tudi oni člani, ki so ob času ustanovitve posojilnice podpisali izvirna pravila?

Odgovor 67. Radi enotnosti knjige pristopnic: Da! Dobro je to tudi za slučaj, da bi se izvirna pravila izgubila, kar se je že tu in tam zgodilo.

Združni pregled.

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani se je vpisala dne 8. t. m. v združni register. V načelstvu so: Josip Lenarčič iz Vrhnike kot načelnik, kot odborniki pa: Ivan Knez iz Ljubljane, Oton Bayer iz Ljubljane, dr. Windischer in dr. Gregor Žrjav. Prvotno se je imela glasiti tvrdka te nove Zveze „Zveza svobodomiselnih zadrug“. Potrebo te zveze je koncem preteklega leta utemeljeval poziv, ki ga je za pripravljalni odbor razpošiljal t. č. predsednik Josip Lenarčič iz Vrhnike. Da otmemo utemeljitev pozabljivosti, v katero zapade iz naravnih vzrokov vsaka človeška stvar, ponatisnemo iz dotičnega poziva sledeči odstavek:

„Neugodni sedanji politični preobrat na slovanskem jugu sili nas, da se združimo tesneje v boljšo obrambo nasproti sovražnikom. Narodna-napredna stranka na Kranjskem je uvidela, da so njene politične namere odvisne od gmotnega gospodarskega napredka svojih somišljenikov, zato je sprejela v svoj program tudi ustanovitev „Zveze“ vseh svobodomiselnih zadrug na Kranjskem in jugoslovanskih deželah v obče. Da je taka neodvisna „Zveza“ potrebna, dokazujejo pojavi raznih posojilnic in zadrug, ki naravnost zahtevajo od narodno-napredne stranke ustanovitev neodvisne „Zveze“ s sedežem v Ljubljani, kot osredotočju slovanskega juga.“

In beseda je meso postala.

V dotičnem pozivu se je tudi pripravljalni odbor postavil načelo, „da naj bi nova narodno-napredna „Zveza“ izvrševala svojo nalogo uzorno in vspešno takoj v prvem začetku svojega obstoja. Omogočila naj bi medsebojno denarno izravnavo s tem, da bode na eni strani skrbela za plodonosno nalaganje denarnih preostankov, na drugi strani pa podpirala zadrage ob času potrebe s posojili, oziroma z vlogami.“ Zdi se, da bo „Zveza“ to nalogo le težko rešila, ker je njena garancijska zmožnost taka, da bo kredit Zveze zelo omejen in bo vsled tega razpolagala le z nezadostnimi kreditnimi fondi. Delež znaša namreč za vsako zadrugo 10 K, jamstvo pa za vsak delež petkrat toliko.

Združna šola v Darmstadt. Letošnji tečaj na združni šoli v Darmstadt pričenja dne 7. oktobra t. l. in bo trajal do dne 31. marca 1908. Namenjen je za pouk

mlajših uradnikov združnih zvez in raznih zadrug in takih, ki se mislijo posvetiti združnemu delovanju. Tudi Slovenci so začeli posečati to šolo, zato vemo, da ustrezemo marsikateremu, če objavimo učni načrt zimskega tečaja.

Učni načrt obsega splošne in specialne učne predmete. Splošni učni predmeti so: 1.) Osnova kmetijskega združništva; 2.) združno pravo; 3.) združno knjigovodstvo in poslovanje zadrug; 4.) kmetijsko trgovinoznanstvo; 5.) kmetijsko blagoznanstvo; 6.) pouk o denarju in kreditu; 7.) splošno pravoznanstvo za kmetijske zadruge; 8.) združno-trgovsko računstvo; 9.) združno dopisovanje; 10.) blagotvorno delovanje na deželi. Specialni učni predmeti so: 11.) pouk o reviziji; 12.) bistvo in ustroj hranilnic in posojilnic; 13.) bistvo in ustroj nabavnih in prodajalnih zadrug; 14.) poslovanje nabavnih in prodajalnih zadrug; 15.) bistvo in ustroj mlekarških zadrug; 16.) mlekarško-tehnična vprašanja; 17.) bistvo in vpliv zadrug za prodajo živine in jajc; 18.) pouk o tarifih; 19.) praktične vaje.

Novo slovenske in hrvatske zadruge, ki so bile vpisane v združni register tekom meseca avgusta t. l. so sledeče: na Kranjskem: Slovensko založništvo v Ljubljani; na Štajerskem: Hranilnica in posojilnica v Dramljah, v Loki pri Zidanem mostu, v Št. Petru v savinjski dolini in v Šmartnem pri Slovenjgradcu; Kmečke hranilnice in posojilnice v Sv. Jurju ob j. ž.; v Loki pri Zidanem mostu in v Št. Petru v savinjski dolini; na Primorskem: Motovunsko društvo za štednjo i zajmove v Karobji; Slovensko delavsko stavbeno društvo „Svoj dom“ v Gorici; Gospodarsko društvo Vrdela na Vrdeli v Trstu; Konsumno društvo v Pulju Sv. Polikarpo; v Dalmaciji: Seoska blagajna za štednjo i zajmove: Dugopolje, Gradac, Mravince, Donje Selo na Šolti, Gornje Selo na Šolti; Hrvatska pučka blagajna za štednjo i zajmove v Makarski; Poljička seoska blagajna za štednjo i zajmove v Podstrani.

† **Slavoj Jenko**. V Podgradu v Istri je umrl dne 6. avgusta t. l. Slavoj Jenko, vnet narodnjak in ustanovitelj podgradske okrajne gospodarske zadruge, posojilnice, mlekarne v Hrušici pri Podgradu in drugih društev v Podgradu. Njegova smrt je za tamošnje združništvo nenadomestna.

Raiffeisenske posojilnice na Češkem. Po številu obstoječih zadrug je najmočnejše združništvo v Avstriji češko združništvo. V osrednji združni zvezi (Ustředná jednota českých hospodářských společenstev v království českém) v Pragi se osredotočuje impozantno češko združništvo. Koncem leta 1905 je bilo pri zvezi 956 raiffeisenskih posojilnic, ki so imele 81.163 članov, 104.924.135·80 K denarnega prometa in 38.058.500·73 K hranilnih vlog in vlog članov v tekočem računu, 32.740.100— K posojil. Pri zvezi so imele posojilnice naloženega denarja za 9.360.336·12 K, izposojenega pa za 5.178.980·74 K. Letni dobiček je znašal 167.030·71 K, skupna zguba pa 6.512·99 K. Rezervni fondi so koncem l. 1905 narasli na 407.281·25 K, deleži pa na 961.363·04 K.

Združništvo v Galiciji. Kmečko raiffeisensko združništvo v Galiciji napreduje smotreno pod skrbnim vodstvom deželnega odbora gališkega, ki ima za združništvo poseben urad, imenovan Biuro patronatu dla spółek oszczędności i pożyczek (Pisarna oskrbnitva za hranilnice in posojilnice v Lvovu). Ta pisarna oskrbuje vse potrebno za pouk, ustanovitev in napredek galiških kmečkih posojilnic. L. 1906 je izvršila po 8 revizorjih 593 revizij pri 558 zadrugah, tako da so bile pregledane popolnoma vse poslušne zadruge. L. 1906 je ustanovila 120 novih posojilnic, tako

da jih je bilo koncem leta 1906 že 606. Poleg tega so bile koncem l. 1906 pridružene Patronatu še 3 zadruge za obdelavo šote, ena za prodajo jajc, ena sadjarska, ena strogo kmetijska in še ena druga kmetijska zadruge. Glede statistike podajamo sledeče zanimive podatke: 558 hranilnic in posojilnic (7 teh je bilo z omejeno zavezo) je imelo 110.992 članov, 892.231 K deležev, 18.905.140 K hranilnih vlog, 18.714.158 K posojil, 191.035 K dobička in 673.652 K rezervnih fondov. Denarni promet za l. 1906 je znašal 49.035.958 K. Hranilne vloge so se porazdeljevale tako, da je pripadalo 71·8% vložene svote na zahodno, 18·3% na srednjo in 9·9% na vzhodno Galicijo. Združništvo samo pa je bilo v krajevnem oziru tako razdeljeno, da je pripadalo 36% zadrug na zahodno, 32·6% na srednjo in 31·4% na vzhodno Galicijo. Vpoštevanja so vredne tudi razmere glede obrestnih odstotkov za hranilne vloge in za posojila. Tako n. pr. so znašale obresti za hranilne vloge pri 11 posojilnicah 4%, pri 252 4½%, pri 286 5%, pri 6 5½% in pri 3 6½%. Pri posojilih pa vidimo sledeče zaobrestovanje: pri 13 posojilnicah 5½%, pri 267 6%, pri 269 6½%, pri 9 7%.

Patronatu ni pridruženih 18 raiffeisenskih posojilnic, ki imajo 4182 članov, 31.800 K deležev, 558.372 K hranilnih vlog, 548.952 K posojil, 20.090 K rezervnih fondov, 3742·77 K dobička in 1.571.711 K denarnega prometa.

Vseh koncem l. 1906 poslujočih kmečkih posojilnic je bilo potemtakem v Galiciji 578, ki so skupno obsegale 2062 občin z 2.303.691 prebivalci, in so imele 115.174 članov, 19.463.512·47 K hranilnih vlog, 19.263.110·49 K posojil in 693.743·01 K rezervnih fondov. Denarni promet vseh 578 posojilnic je znašal 50.607.670·69 K.

V zadnjem času je začel Patronat hranilnic in posojilnic pospeševati tudi snovanje mlekarških zadrug. Koncem l. 1906 je bilo teh že 11 z 2415 člani. Podelale so v l. 1906 3.403.380 litrov masla. Za vsak liter mleka se je plačalo povprečno vinarjev: 6½ pri 1 zadrugi, 7—8 pri 6 zadrugah, 8—8¼ pri 2 zadrugah, 10·05 pri eni zadrugi in 12·00 tudi le pri eni zadrugi. (Pri nas pa zahtevajo kmetje, da bi jim zadruge takoj ob ustanovitvi plačevala liter mleka po 12, 14 in še več vinarjev. Zato tudi ne morejo pri nas mlekarne vspevati tako, kot bi morale). Mlekarške naprave so stale pri vseh 11 mlekarških zadrugah 41.162·59 K, povprečno torej za vsako zadruge 3.742·05 K.

Pouk o združništvu v kmetijskih šolah na Nižjeavstrijskem, v Šleziji in na Štajerskem. Deželna uprava nižjeavstrijska je pred kratkim obvestila Splošno zvezo kmetijskih zadrug na Dunaju, da je pouk o združništvu uveden v vseh kmetijskih šolah, deloma kot samostojen predmet, deloma prideljen drugim predmetom. Isto se je sklenilo v Šleziji in se dela tudi na Štajerskem na to, da se sledi zgledu Nižjeavstrijske. Gotovo je, da mora zmisel za združništvo na ta način najuspešnejše preiti v ljudstvo, ako kmetovalci že v mladih letih spoznajo bistvo in vpliv združništva. Kaj pa pri nas?

Na Predarlskem so pričeli v poslednjem času pravila raiffeisenskih posojilnic spreminjati v tem zmislu, da se posojilnice morejo pečati tudi s skupno nabavo kmetijskih potrebščin. Ta način skupne nabave je povsod tam na mestu, kjer ne razpolaga dežela z velikim združništvom in z mnogimi združnimi strokovnimi močmi. Pri nas je na mestu na Štajerskem, na Goriškem, v Istri in Dalmaciji.

Schulze - Delitschu, združnemu organizatorju na Nemskem, katerega stoletnica rojstva se bo slavila ravno

prihodnje leto, nameravajo postaviti spomenik na Dunaju. Schulze-Delitschevo delovanje na zadružnem polju se je oziralo izvečina na koristi obrtništva, malih trgovcev, sploh meščanskega srednjega stanu. Za kmetijstvo se je le malo brigal, pač pa zato hudo napadal Raiffeisena in njegovo kmečko zadružništvo.

Državne podpore v znesku 6000 K je dobila za upravne stroške v l. 1907 Zadružna zveza v Celju.

Književnost.

Knjigovodstvo, sestavil Ivan Podlesnik, knjigovodja „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani. Pod tem naslovom se ravno kar nahaja v tisku nova knjiga, ki jo izda „Slovenska kršč.-socialna zveza“ v Ljubljani. Celo delo bo razdeljeno v tri dele. Prvi del bo obsegal poleg uvoda teoretično in praktično navodilo za knjigovodstvo, in sicer 1. za društva, 2. za „Čebelice“, 3. za mladeniče, 4. za gospodarje. Drugi del bo obsegal 1. Knjigovodstvo za posojilnice in 2. za konsumna društva. Tretji del pa bo obsegal dvojno knjigovodstvo za večja podjetja. Prvi del izide že meseca decembra t. l. Vsako posamezno delo bo stalo približno 2 K. Naročila sprejema sam gospod pisatelj. Ime gospoda pisatelja samo nam je porok, da dobimo izpod njegovega peresa v strokovnem oziru dobro knjigo, ki bo izdatno izpolnila vrzel, katero imamo v tem oziru v naši strokovni književnosti. Knjigo toplo priporočamo.

Jugoslovenski gospodar v Ameriki. Pod tem imenom je začel meseca junija t. l. v Chicagu izhajati nov gospodarski list, ki izhaja dvakrat na mesec in stane za Evropo 5 K letno. Obvarovati hoče pred vsem slovenske izseljence pred sleparskim početjem brezvestnežev pri nakupovanju zemljišč v Ameriki. List je pisan precej dobro.

Izvešče o kraljevskom višem gospodarskom učilištu i ratarnici u Križevcima za školsku god. 1906/1907 podaja natančno sliko o ustroju in delovanju te višje kmetijske šole. V poročilu je opisano tudi naučno potovanje, katerega so napravili profesor Radić in docent Jurić z 18 učenci na Štajersko in na Ogersko.

Wamprechtsamer, Leitfaden zur Gründung und Einrichtung landwirtschaftlicher Fortbildungsschulen in den Alpenländern. Izšla je pod tem imenom knjiga, ki mora zanimati ne samo učitelje, krajne in okrajne šolske zastope, nego sploh vsakogar, ki deluje na to, da se šole na kmetih preustroje tako, da bodo res koristile kmečkemu stanu. Predvsem pa bi morala zanimati naše poslance in druge delavce na agrarno-političnem polju.

Priporočila se: Vzemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Jajca za valiti Najboljih vrst, vzgojenih na velikih posestvih: Minorka črne in bele, Plymouth R, hamburške zlatice, italijanske bele in jerebičje barve à 40 vin., Faverolke, Viandotke srebrne in bele barve à 50 vin., Minorke črne rdeč. greb. amer., italijanske bele rud. greb. (novosti) à 60 vin., Velike pekinske race bele à 60 vin., Amer. vel. br. purani à K 1-20, Bisernice sreb. viš. à 40 vin.
Perutnistvo Smržice, Morava (Smržitz, Mähren)

Mlekarna v Komendi pri Kamniku sprejme mlekarja,
ki bi bil zmožen voditi knjigovodstvo.

Kaj toče majhen sem možic!
Pa sem lepo debelih lic.
In ta sem le zato dobil,
Ker sem Kathreinerjevo kavo pil.

Pristna samo v izvornih zavojih z imenom **Kathreiner.**

Nihče naj bi ne pil močno razburjajoče zrnate kave nemešane!
Kathreinerjeva Kneippova sladna kava
sama se je obnesla za najokusnejšo primes, ki lahko prebavna, redilna in krvotvorna speši zdravje.

Otroke bi bilo samo še navajati Kathreinerjeve kave.

Razpis natječaja.

Usljed odluke, prihvaćene od upravnog vijeća na sjednici, držanoj dneva 22. o. m., raspisuje se natječaj na pokriće mjesta revizora kod ovoga združnog Saveza.

Sa pokrićem ovoga mjesta skopćana su ova beriva:

- Godišnja plaća od kruna 3900, isplativa u jednake mjesečne pretplatne obroke.
- Dnevnica od kruna 10 za svaki dan izbivanja iz Spljeta u poslu Saveza.
- Putni troškovi: na parobrodima prvi razred, na željeznicama drugi razred, a za ostala putovanja 60 para po kilometru.

Revizor, osvem stručne naobrazbe, koju mora da ima, treba da zna govoriti i pisati hrvatski.

Revizor će biti imenovan za sad provizorno, za godinu dana. Iza izmaka ovoga roka, moći će se š njim utvrdit služba pogodbom i za dulje vrijeme.

Rok natječaja traje do 10. oktobra 1907.

3-1

Od Prestojništva Saveza.

Spljet, 24. avgusta 1907.

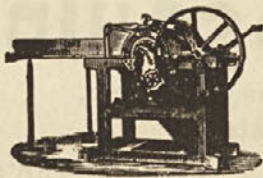
D. F. Ivanišević.

I. Antićević.

Mlatilnice

lahko tekoče z rokami za goniti.

Mlatilnice vsakovrstne
z vrtilom (gepeljnom).

Mlatilnice z motor-

jem na bencin (najcenejša gonilna sila) kakor tudi vsi poljedelski stroji po

zelo nižanih cenah

pri

Karol Kavšeka nasled. 248 x-17

Schneider & Verovšek

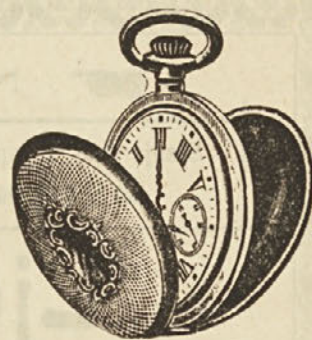
trgovina z železnino in zaloga strojev.

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Vsakdo naj se v svojo korist prepriča predno kupi kakí stroj!

Čujte! Čujte!

**Prej 18 K
sedaj 8 K**

Krasna remontoir-Gloria srebrna ura s 3 močnimi pokrovi, bogato okrašena, dobro idoča, 3 leta garancija, pošilja proti povzetju za **samo 8 kron**

Henrik Weiss — Dunaj XIV./3.

Sechshauserstrasse 5/38. 12-9

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-17

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p. n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolè vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo zadružne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice **vzajemno** postopajo in **prevzamejo** delnice. — Tako narodno-gospodarsko delo **mora vspevati**. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
načelnik.

Pri gnojenju

travnikov, detelnih in žitnih polja naj se ne opusti, poleg suferfosfata, Tomaseve žindre ali koščene moke rabiti

Kajnit

ali

40% kalijevo gnojno sol.

Pojasnila o tem in drugem gnojilnem sredstvu daje:

Kmetijsko pojasnovalni zavod kalijeve družbe v Gradcu, Rauber-gasse št. 11.

Kalijeva družba, zadr. z om. zav., Leopoldshall-Strassfurt.

Dobi se pri:

Gospodarski zvezi v Ljubljani,
C. kr. kmetijski družbi v Ljubljani,
Goriški kmetijski družbi v Gorici,
Tvrčki „Merkur“ P. Majdič v Celju,
„ Alpi & Comp. v Gorici,
„ Ara & Vizzich v Trstu.

3-2

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 30. aprila 1907:
čez 13 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet 30. aprila 1907:
čez 19 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,
preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženi 100 kron čistih **4 K 50 h** na leto.

Stanje vlog 30. aprila 1907: K 13.927.621.90 — Denarni promet v letu 1906: 55.129.024.18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1907.

249, x-17

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Odborniki:

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.
Anton Kobi,
trgovec in pos. na Bregu.
Frančišek Leskovic,
zasebnik in blag. ljud. pos.

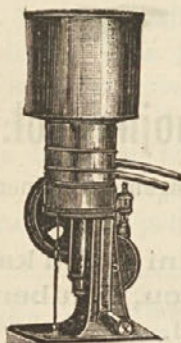
Karol Kaushegg,
veleposestnik v Wildonu
Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.
Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju, svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.
Ivan Kregar,
Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.
Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku

Delniška družba Alfa Separator, Dunaj, XII. Wienerbergstrasse 31

Zaloge: PRAGA, GRADEC, KRAKOV.

Največja specialna tovarna mlekarkega orodja, strojev in pločevinskega blaga. Popolne mlekarneške oprave in hladilne naprave.

Originalni Alfa Caval posnemalniki model 1906

so največja popolnost posnemalnega stroja

Uzredno izboljšanje.

Zvišana delavna zmožnost.

Konkurenčne stroje zamenjujemo z Alfa posnemalniki pod najugodnejšimi pogoji.

Alfa-vrči za mleko

Patentovane Isselhardove hladilne naprave

iz posebno močne jeklene oklopne pločevine. Nizke nabavne cene. — Ohlajenje na 1—2° C.

Vse mlekarneške priprave najboljšega izdelka vedno v zalogi.

Ceniki na željo brezplačno in franko.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

x-12